

Vytěžování dat, přednáška 7:

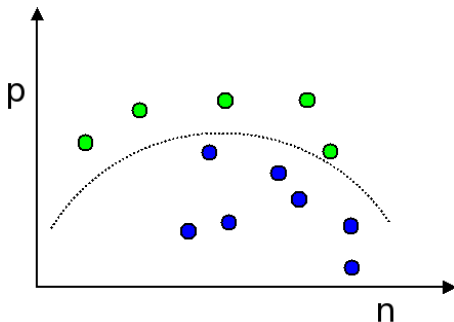
Rozhodovací stromy

Filip Železný

Evropský sociální fond
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti

Fakulta elektrotechnická, ČVUT

- Lineární/polynomiální modely: příznaky jsou reálná čísla

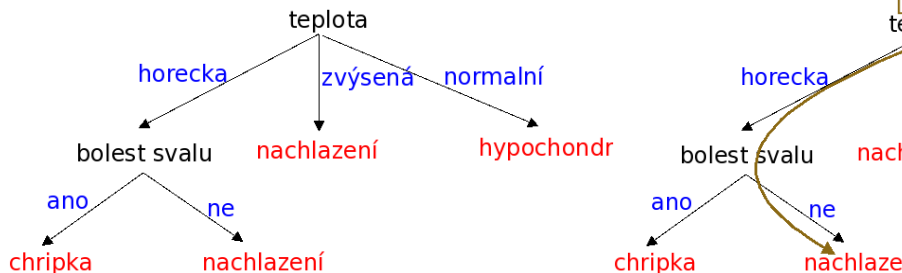
Nominální příznaky

teplota	bolest svalů	diagnóza
zvýšená	ne	nachlazení
normální	ne	hypochondr
horečka	ano	chřipka
...	...	...

- Lze převést na příznaky s oborem $\{0, 1\}$: reprezentace “1 z n ”

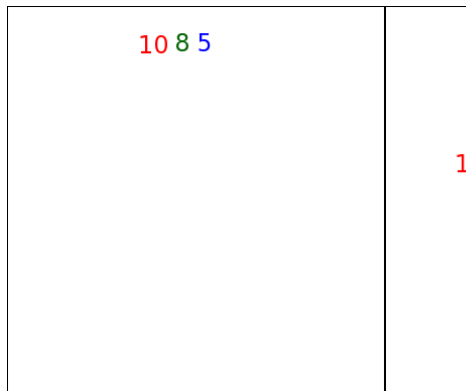
teplota			bolest	diagnóza		
normální	zvýšená	horečka	svalů	nachlaz.	chřipka	hypoch.
0	1	0	0	1	0	0
...	...	...	...	...	...	...

- Umožňuje využití lineárních resp. polynomiálních klasifikátorů, ale nešikovné.
- Klasifikační modely přímo pro nominální příznaky?

- ▶ Klasifikační model
- ▶ Uzly (mimo listy): testy příznaků, hrany: možné hodnoty
- ▶ Klasifikace: cesta z kořene do listu podle hodnot příznaků
- ▶ Jak strom zkonstruovat?

- ▶ 2 binární příznaky
 $x_1, x_2 \in \{+, -\}$
- ▶ Instance spadají do 3 tříd:
  - ▶ 10 červených instancí
  - ▶ 8 zelených instancí
  - ▶ 5 modrých instancí
- ▶ Všech 10 s $x_1 = +$ má $y = \bullet$
- ▶ Všech 10 s $x_1 = +$ má $y = \bullet$
- ▶ Zbývá 13 instancí s $x_1 = -$
- ▶ Všech 8 s $x_2 = +$ má $y = \bullet$
- ▶ Všech 5 s $x_2 = -$ má $y = \bullet$

Algoritmus pro tvorbu rozhodovacího stromu

TDIT(D, I) */* Top Down Induction of Decision Trees */*

Input: D trénovací data, I indexy příznaků

if všechny instance v D mají stejnou třídu y **then return** uzel označený y

else

if $I = \emptyset$ **then return** uzel označený většinou třídou v D

else

vyber $i \in I$ a vytvoř uzel označený x_i

for $\forall v_j \in \text{Range}(x_i)$ */* konečný obor hodnot x_i */* **do**

$E_j =$ všechny instance z D u nichž $x_i = v_j$

            Vyveď z uzlu x_i hranu označenou v_j

if $E_j = \emptyset$ **then** připoj list na hranu v_j označený většinou třídou v D **else**

                připoj výsledek TDIT($E_j, I \setminus \{i\}$) na hranu v_j

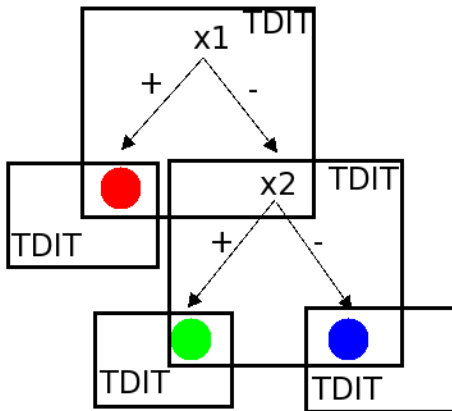
end

end

end

end

return vytvořený strom s kořenem x_i

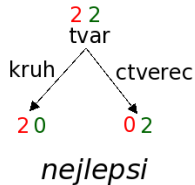
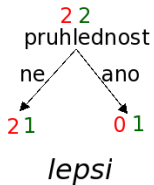
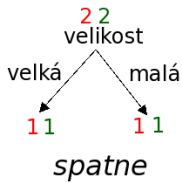

- ▶ Jak implementovat příkaz “**vyber** $i \in I$ ” v algoritmu TDIT?
- ▶ Příklad

- ▶ Třída: barva
- ▶ Příznaky: tvar, velikost, průhlednost
- ▶ Začínáme konstruovat strom.
- ▶ Jaký příznak zvolit první?
- ▶ Měl by co ‘nejčistěji’ dělit data podle tříd

- ▶ Entropie množiny instancí D s t třídami

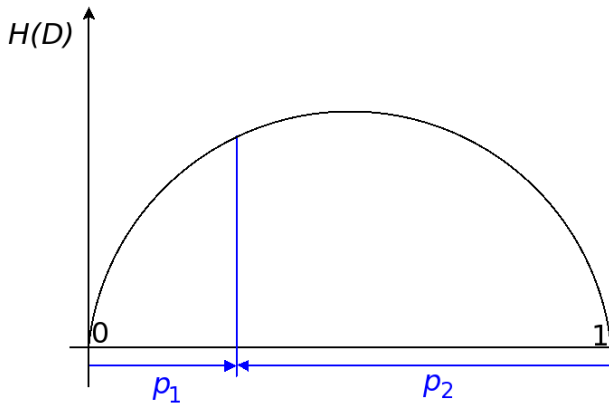
$$H(D) = \sum_{i=1}^t -p_i \log_2 p_i$$

- ▶ $p_1, p_2 \dots p_t \dots$ poměrné velikosti tříd

$$p_i = \frac{\text{počet instancí třídy } i \text{ v } D}{\text{počet všech instancí v } D}$$

- ▶ Minimální $H(D) = 0$, pokud jsou všechny příklady v jedné třídě.
- ▶ Maximální $H(D) = \log_2 t$, pokud $p_1 = p_2 = \dots = p_t$.

Pro dvě třídy

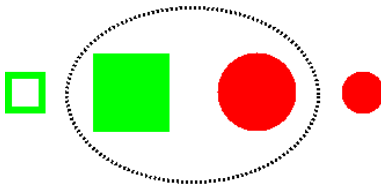

$$p_{\text{zelená}} = p_{\text{červená}} = \frac{1}{2}$$

$$H(D) = -\frac{1}{2} \log_2 \left(\frac{1}{2} \right) - \frac{1}{2} \log_2 \left(\frac{1}{2} \right) = 1$$

Entropie po rozdělení množiny

$E_{\text{velké}} = \text{velké instance}$

$E_{\text{malé}} = \text{malé instance}$

$$p_{\text{zelená}} = p_{\text{červená}} = 0.5$$

$$p_{\text{zelená}} = p_{\text{červená}} = 0.5$$

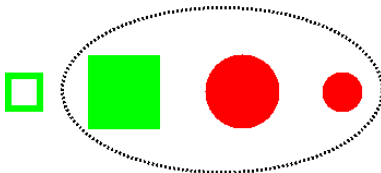
$$H(E_{\text{velké}}) = 1$$

$$H(E_{\text{malé}}) = 1$$

Vážený průměr entropií

$$\sum_{j \in \{\text{velké}, \text{malé}\}} \frac{|E_j|}{|D|} \cdot H(E_j) = \frac{2}{4} \cdot 1 + \frac{2}{4} \cdot 1 = 1$$

Entropie po rozdělení množiny

$E_{\text{průhledné}} = \text{průhledné instance}$

$$p_{\text{zelená}} = 1$$

$$p_{\text{červená}} = 0$$

$$H(E_{\text{průhledné}}) = 0$$

$E_{\text{neprůhledné}} = \text{neprůhledné instance}$

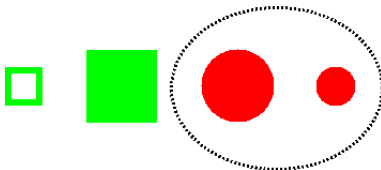
$$p_{\text{zelená}} = 1/3$$

$$p_{\text{červená}} = 2/3$$

$$H(E_{\text{neprůhledné}}) = 0.92$$

Vážený průměr entropií

Entropie po rozdělení množiny

$E_{\text{hranaté}}$ = hranaté instance

$E_{\text{kulaté}}$ = kulaté instance

$$p_{\text{zelená}} = 1$$

$$p_{\text{zelená}} = 0$$

$$p_{\text{červená}} = 0$$

$$p_{\text{červená}} = 1$$

$$H(E_{\text{hranaté}}) = 0$$

$$H(E_{\text{kulaté}}) = 0$$

Vážený průměr entropií

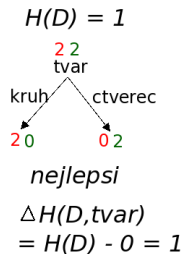
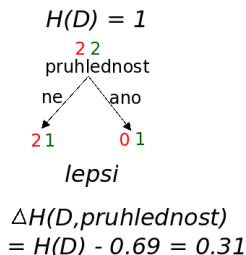
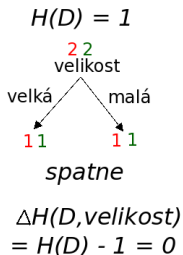
$$\sum_{j \in \{\text{hranaté}, \text{kulaté}\}} \frac{|E_j|}{|D|} \cdot H(E_j) = \frac{2}{4} \cdot 0 + \frac{2}{4} \cdot 0 = 0$$

$$\Delta H(D, x_i) = H(D) - \sum_{v_j \in \text{Range}(x_i)} \frac{|E_j|}{D} H(E_j)$$

- ▶ Rozdíl entropie původní množiny D a váženého průměru entropií množiny rozdělené hodnotami příznaku x_i
- ▶ Jak implementovat příkaz “**vyber** $i \in I$ ” v algoritmu TDIT?
  - ▶ Vybereme i , které maximalizuje $\Delta H(D, x_i)$
- ▶ Pozn: pro výběr i není sčítanec $H(D)$ důležitý (nezávisí na i).

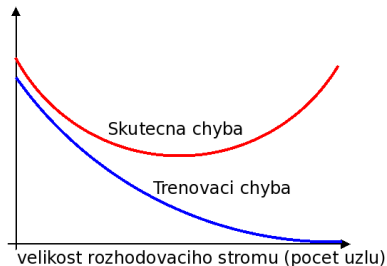

- Jak implementovat příkaz “**vyber** $i \in I$ ” v algoritmu TDIT?
  - Vybereme i , které maximalizuje $\Delta H(D, x_i)$

Složitost rozhodovacího stromu

- ▶ Algoritmus TDIT se snaží minimalizovat trénovací chybu za cenu velké složitosti (košatosti) stromu
- ▶ Stále platí kompromis mezi složitostí modelu a trénovací chybou!

- ▶ Vymyslete úpravu algoritmu TDIT omezující složitost stromu
  - ▶ Nevětvíme, pokud $\max_i \Delta H(D, x_i) < \theta$, $\theta > 0 \dots$ parametr

Ordinální veličina

- ▶ Veličina, jejíž obor hodnot je uspořádán
- ▶ Např. přirozená (nebo reálná) čísla

$$1 < 2 < 3 < \dots$$

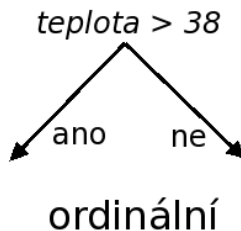
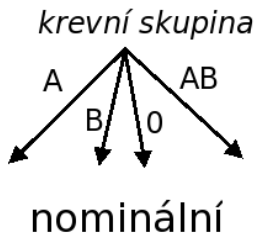
- ▶ ale i např.

$$\text{nízký} < \text{střední} < \text{vysoký}$$

- Pro ordinální příznaky obvykle test

$$x > h$$

v uzlech, kde h je zvolená hraniční hodnota

- Před tvorbou stromu můžeme každý ordinální příznak, např.

teplota

převést na množinu nominálních příznaků

$\text{teplota} > h_1, \text{teplota} > h_2, \dots, \text{teplota} > h_n$

z nichž každý má binární obor hodnot.

- Co jsou $h_1, h_2, \dots, h_n$?
- V nejjednodušším případě celý obor hodnot původního příznaku, je-li konečný (a malý).
- Obvykle ale jen některé z oboru hodnot. Které?

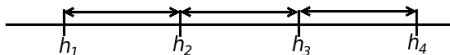
- U některých veličin se hraniční hodnoty 'nabízejí'.

$x_i < 36.5$	podchlazení
$36.5 \leq x_i < 37$	normální teplota
$37 \leq x_i < 38$	zvýšená teplota
$38 \leq x_i < 42$	horečka
$42 \leq x_i$	smrt

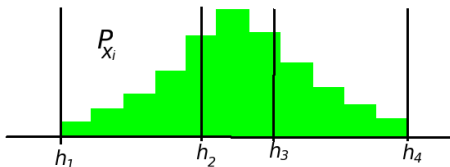
- Zde tedy uvažujeme hraniční hodnoty $\{36.5, 37, 38, 42\}$
- Pozn.: převedení *reálné* veličiny (teplota) na veličinu s konečným oborem hodnot = **diskretizace**.
- V obecném případě vhodné hraniční hodnoty předem neznáme.

Diskretizace: 3 obecné způsoby

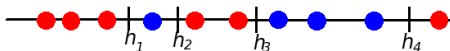
- Intervaly stejné délky

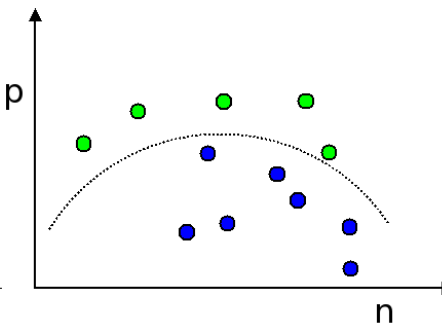
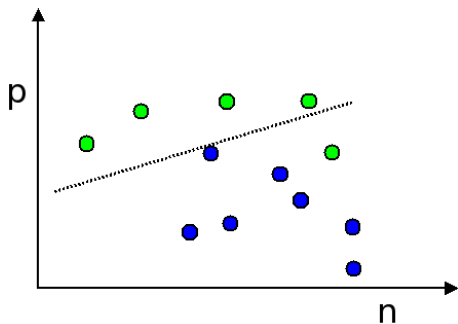
- Intervaly stejné pravděpodobnosti

- Intervaly obsahující instance stejné třídy (nejužívanější pro stromy)

Separace v prostoru dvou reálných příznaků

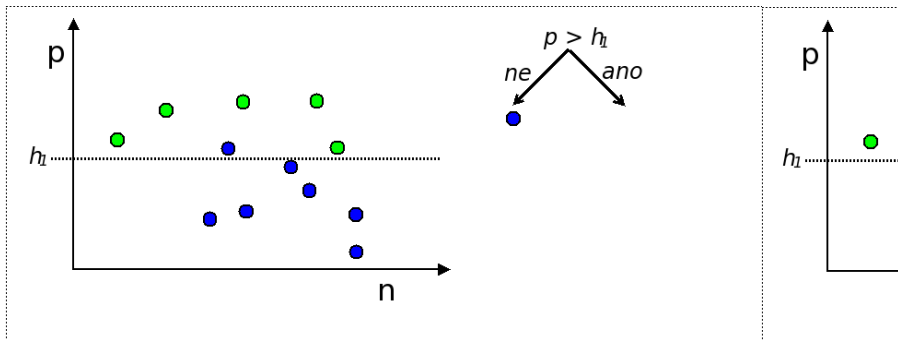

Lineární klasifikátor (nelze rozdělit)   Kvadratický klasifikátor
Rozhodovací strom

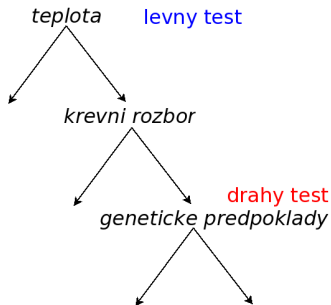

Separace rozhodovacím stromem

Separace v prostoru dvou reálných příznaků

Minimalizace nákladů na rozhodování

- ▶ Rozhodovací strom netestuje vždy všechny příznaky!
- ▶ TDIT lze přizpůsobit tak, aby levné testy byly blíže ke kořeni